

עם צאת המפקד "קדימה". נוטל הוא, למעשה, ממפקדתו את כושר ההכרעה. האם יוסיף וישלום במהלכי הקרב בהימצאו ב-חבורת-פיקוד-קדמית?

חבורת פיקוד קדמית וסמכותה

מאת סגן-אלוף י. ב.

נוהגים אנו לראות ברומל את המצביא הקלאסי שידע להמחיש הלכה למעשה את העיקרון של "פיקוד קדימה" בקרבות-ההתקדמות שלו. ברם, נוהגו זה של רומל להימצא קדימה — שזכה להתפעלות רבה ולהערכה — גרם לטרדות לא מעטות למטהו ולשיבושים ניכרים בניהול הקרבות.

גנרל פון מלנטיץ, שמעלה כמה הסתייגויות לאבי מנהג זה של רומל בספרו הנודע "קרבות שריון", אומר בין היתר:

היו לו לרומל כמה מושגים מזרחיים על עקרונות עבודת-המטה... בדרך-כלל הניזון רומל כי ראש מטהו מתלוו אליו בביקוריו בחזית — דבר שפירטשו לעתים קרובות היה להילוות אליו אל תוך מוקד-הקרב. דבר זה עמד בניגוד לעיקרון המקובל של מטהו-הכללי, האומר כי ראש המטה הנו ממלא-מקומו של המצביא במשך היעדרו של זה. אולם רומל אהב כי יועצו הראשי יימצא תמיד לצדו; ואם ייפגע ובכך, תמיד אפשר לשים אחר תחתיו. במשך תקופות קריטיות, יש והיעדרם של רומל ושל ראש מטהו נמשך לא רק יום

הן על יסוד לקח תרגילי עוצבות בימי-שלום והן על יסוד לקחי-מלחמה חייב כל צבא לבדוק כל בעיה, אשר עלולה להתגלות כחיונית בשעת ניהול מבצעים בפועל. ברשימה זו הכונה היא לעמוד על סוגיית חבורת-פיקוד קדמית — ובאותה כפילות תפקידים העלולה להתפתח בינה לבין מפקדת העוצבה.

כנקודת מוצא, רוצה הייתי לצטט קטע מתוך הדוקטרינה המקובלת בצבאות בנושא זה, והמנוסחת לרוב בערך כך: "בעת קרב יקרה לעתים שהמפקד יצטרך לעזוב את מפקדתו ולצאת דשם התרשמות בלתי-אמצעית מן המצב, או לשם סירינם במפקדות כפופות וביחידות". לצורך זה קרבעת הדוקטרינה את מהותה של חבורת-הפיקוד-הקדמית ואת תכליתה. אך מסתבר כי בסעיף זה של עבודת-מטה קובעת הדוקטרינה לרוב סייגים חמורים — סייגים החלים על היקף מסיבות פעויותיה של חבורת-הפיקוד-הקדמית; ומסתבר בין-השאר כי בשום פנים אין להפוך את חבורת-הפיקוד-הקדמית למפקדה, אשר ממנה יוצאו פקודות ואליה יישלחו דוחות — שכן בעשותה כך עשויה היא לשבש את עבודתה של המפקדה ואולי אף לשתקה לחלוטין.

אישיח מן הנעשה. ואזי, אין מנוס מהקמת חבורת-פיקוד-קדמית. ואם היא מוקמת, אומרים חסידיה, פירושו של דבר שהמפקד מחליט ונותן פקודות ממנה, ואז הופכת חבורת-הפיקוד-הקדמית ממילא ל"מפקדה" (למרות שלא כל השירותים ושלוהות-המטה נמצאים בה). מכל זה יוצא איפוא כי בעת מבצעים חבורת-הפיקוד-הקדמית איננה דבר יר-צא מן הכלל, אלא הקמתה היא הכלל.

אך כנגד זה אומרים בעלי הגרסה האחרת, המתנגדים, כי אין לשנות תפיסה או תורה מקור-בלת רק בשל מספר מפקדים החורגים ממנה. לפי גרסה זו נבקעת בראש-וראשונה השאיפה הרצויה, הנשענת על ההנחה כי כרגיל אין המפקד מסוגל לקבל החלטה שקולה אלא כשנועץ הוא ביועציו, דהיינו, בקציני מטהו. ובהתאם לשאיפה זו חייב אס-כן המפקד להימנע מקבלת החלטות חשובות או זמחן פקודות מכריעות שלא מתוך מפקדתו. המסקנה המעשית, המתבקשת מן התורה המקור-בלת, היא איפוא: הימנעות ככל-האפשר מהפע-לת חבורת-פיקוד-קדמית כי זה עלול "לשבש את העבודה במפקדה".

עומדים אנו כאן בפני שתי דרישות מנוגדות וסותרות זו את זו: תורת המטה המקובלת, של-נגד עיניה טובתה של המפקדה ועבודת המטה התקינה, לעומת חופש-פעולה של המפקד וגמי-שותו. מה איפוא עדיף: הצרת צעדי המטה או הצרת צעדי המפקד? ויתר על כן, כיצד לגשר בין הדרישה ל"פיקוד קדימה" לבין תופעת-הלואי הבלתי נמנעת שלה, שהיא: איבוד שליט-תו על הגייסות — או/ו אבדן מגע עם הדרגים הממונים ועם מפקדתו — של אותו מפקד-עוצבה, הנמצא בחבורת הפיקוד הקדמית שלו?

אני מודה כי השאלה היא עיונית ביסודה, כי הרי במציאות ינהג כל מפקד כראות עיניו יפתור את הבעיה פתרון טכני הנוח לו וישעבד את מטהו לרצונו — אולם נשאלת השאלה, למה לא להסל את הפער שקיים בין התורה והמציאות? ברם, אם נושא חבורת-פיקוד-קדמית הוצג עד כה כתיאורתי גרידא הרי בא נסיונם של צבאות מודרניים, הן בתרגול עוצבותיהם והן בנסיונם המעשי בשנים האחרונות, ומוכיח כי מפקדים בילו %80 מומנם בחבורת-פיקוד-קדמית. ישנן דוגמאות של מפקדים ששהו רוב הומן בחבורת-

כי אם ימים מספר. דבר זה הטיל אחריות כבדה על קציני-המטה הזוטרים יותר, וביחוד על ראש מחלקת המבצעים. קיבלנו אחריות זו ברצון, שכן ידענו כי רומל יתי-צב מאחורי כל החלטה אשר נראה עצמנו נאלצים לקבלה. היעדרו הקריטי ביותר היה זה שנתרחש בשיא המערכה עם הבריטים, במבצע "קרחיידר" ("צלבן") של הללו, בנובמבר 1941 — כאשר וסטפל (כראש המבצעים) ואנכי (כראש המודיעין) נשאו נו כשליטים ללא סייג על מפקדת "קבוצת-גייסות-השריון-אפריקה" מ-23 עד ה-28 ב.

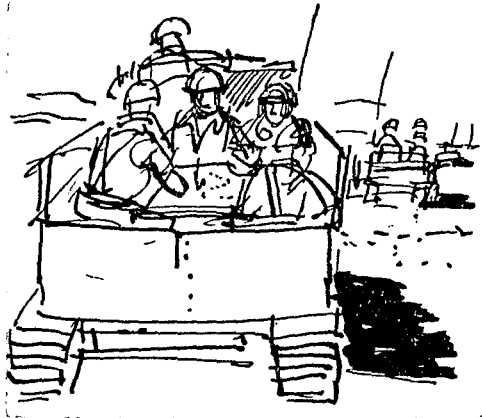
וסטפל ראה הכרח לבטל את הפקודות החשובות ביותר של רומל ולהוציא הוראות הסותרות אותן — ולאחר שזכו גילה המ-צביא את גודל לבבו באשרו את מעשהו של וסטפל, אף כי עמד בניגוד גמור להוראות שניתנו ע"י רומל לפני-כן.

בעית סמכותה של חבורת-פיקוד-קדמית שינ-שה נושא ללכטים רבים בצבאות המודרניים ול-רוב לא ידעו בדיוק איך "לאכול אותו". דומני שמצב זה לא נשתנה ביסודו עד היום.

חבורת-פיקוד-קדמית — למן היום שהונהגה בצבאות — היו לה חסידים רבים אך לא חסרו גם מתנגדים חריפים. בעיקר נשמעו דברי קיט-רוג על התפיסה התאורטית, אשר נבעה והתבססה על נסיון מעשי, והבאה להוכיח כי עם זאת המפקד עם חבורת-הפיקוד-הקדמית שלו — יוצא למעשה מרכז העצבים של ניהול המבצעים מתוך המפקדה אל המקום בו מצוי המפקד, דהיינו, אל חבורת-הפיקוד-הקדמית. ועוד הוסיפו המקטרגים: כי אם היו מקרים בהם השליטה על הכוחות וניהול המבצעים לא עברו לידי חבורת-הפיקוד-הקדמית, הרי היה זה משום שיבוש או ניתוק הקשר בינה לבין יחידות המשנה והמפקדה, ולא משום ישומה הנכון של אותה תפיסת-מטה הקובעת כי "אין להפוך את חבורת-הפיקוד-הקדמית למפקדה".

לעומת זאת טוענים מחייבי חבורת-הפיקוד-הקדמית כי אין להניח שיימצאו מפקדים אשר ישבו בנחת במפקדותיהם, הממוקמות יחסית בעו-רף, שענה שמתנהלים מבצעים, מפקדים אלה יש-אפו להיות קדימה ככל האפשר, כדי להתרחש

גוף זה יהיה מתורגל לעבוד ולבצע את תפקידי המפקדה כולה למשך תקופות מוגבלות, ויהיה זה בעת ובעונה אחת גם הביטוי המעשי והנאות לביצוע נהל-קרב מזוהה. רק ע"י צמצום הסגל העוסק בשיקולים, בעיבוד פקודה ובהוצאתה אפ"י שר להגיע לחסכון בזמן.

בצבאות מספר נשמעה כבר ההצעה להקים חבורת-פיקוד-קדמית הצריכה להתבסס על 3-4 כלי-רכב (כשאחד מהם הוא זחל"מ ומשמש חדר-מבצעים) והרכב-כוח-אדם שלה הוא: מפקד עוצב בה, נציגי אג"מ, מודיעין, קשר. כן נראה כי חבורת-הפיקוד תכלול מספר מצומצם של אנשי שרותים ואבטחה.

וכן נעשה אף גסיון של הגדרת התפקידים וחלוקת העבודה בין המפקדה העיקרית וחבורת-הפיקוד. נאמר שם בין השאר כי יהיה צורך להגב"היג את הכלל, שמאותו רגע שחבורת-הפיקוד עוזבת את המפקדה, עוברת האחריות לניהול המבצעים לידיה ואילו המפקדה עוסקת בעיקר בשלוחת התפקידים הבאים: —

א. ניהול הרישום המבצעי, לרבות עדכון היו"מנים, רישום איכוני הכוחות והוצאת פקודות בכתב — בהתאם לצורך;

ב. דיווח לדרג הממונה;

ג. קבלת ידיעות או מודיעין מן הדרג הממונה או מכוחות באגפים והעברתם לחבורת-הפיקוד-הקדמית ולהיפך. קבלת ידיעות והפצתן בין הכוחות הכפופים ייעשה בר"ש הפיקוד של חבורת-הפיקוד.

תפקיד המפקדה יסתיים, איפוא, לפי תפיסות אלו, בהכנתם המדוקדקת של המבצעים, ואילו בעת המבצעים עצמם, ינהלו הללו ע"י חבורת-הפיקוד-הקדמית, כשהמפקדה עוסקת בשגרה, הן מבצעית והן מנהלתית.

מן הדין שניתן את תשומת לבנו על תפיסות מענינות אלו המעידות על תסיסה וחיפוש-ידרכים במחשבה הצבאית המעשית.

פיקוד-קדמית והיו כאלה ששהו פחות, מכל מקום מסתמנת תופעה זוהה במרבית הצבאות: בכל עת שקיימת פעילות — שבקרב-תנועה פירושה לא רק לחימה, אלא אף התקדמות של אחד מכוחות-המשנה תיחשב כפעילות — עוזב יעזוב מפקד העוצבה את מפקדתו ויצא עם חבורת-הפיקוד שלו "קדימה". אין קושי לשער על-יכן את המצב שייצר במפקדות לאחר צאת חבורת-הפיקוד-הקדמית: יהיה זה מצב עגום של חוסר ידיעה ברורה על הנעשה וחיפוש מתמיד אחרי ידיעות או אחרי חבורת-הפיקוד.

אין אנו יודעים אם קרב-תנועה יהיה בעתיד הכלל או היוצא מן הכלל בעוצבות חיל-רגלים. אולם לית מאן דפליג כי בקרב-תנועה ובמבצעים בעלי אופי נייד ינהלו המבצעים מחבורת-הפיקוד-הקדמית ואילו המפקדה כולה תמלא תפקיד משני. יש איפוא לצפות לשינוי בתפיסה התורנית דלעיל בצבאות שונים אשר בעקבותיו יתכן ויבואו גם שינויים מעשיים — טכניים ונהליים — שיתנו בידי מפקד עוצבת חיל-רגלים את הכלים הדרושים לנהל את מבצעיו גם מתוך חבורת-הפיקוד-הקדמית.

באורח מעשי נראה לי כי בכל מפקדת עוצבה חייבת להיות קבוצה קטנה של קציני-מטה, שהם מעין הגרעין של המפקדה, אשר יצטרפו אל המפקד ואשר יחד יהוו את חבורת-הפיקוד-הקדמית.